

“Η συνείδησις είναι ο φυσικός νόμος που έδωσε ο Θεός στις καρδιές των ανθρώπων”

/ [Γνώμες](#)

Αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου

Γιά την εξέτασι της συνειδήσεως σκέψου τρία πράγματα: τα σφάλματα της κάθε μέρας, την αιτία των σφαλμάτων αυτών και την στενοκαρδία και προθυμία που έχεις να τα πολεμήσης και να αποκτήσης τις αντίθετές τους αρετές.

Γιά τα σφάλματα κάνε εκείνο που σου είπα στο κστ' κεφάλαιο (τι πρέπει να κάνουμε όταν πληγωθούμε κ.λπ). Γιά την αιτία αυτών ανάγκασε τον εαυτό σου να την πολεμήσης, να την κατατροπώσης και να την ρίξης στη γη. Γιά την προθυμία που χρειάζεται να κάνης αυτό και να αποκτήσης τις αρετές, δυνάμωσε την θέλησί σου με την απιστία του εαυτού σου, δηλαδή με το να μην έχης καθόλου θάρρος στον εαυτό σου, με την ελπίδα και το θάρρος στον Θεό, με την προσευχή και με το

μίσος των πράξεων της κακίας και με την επιθυμία των πράξεων της αντίστοιχης αρετής.

Φρόντισε, αδελφέ, πάντοτε σε κάθε σου λογισμό, λόγο και έργο να έχεις συνείδησι ακατάγνωστη, δηλαδή να μη σε κατηγορή και να μη σε τύπη η συνείδησίς σου για κάποιο πράγμα. Διότι όποιος εξετάζει στο βάθος την ορθή και αγία συνείδησι, δεν μπορεί να σφάλει ποτέ, ή αν σφάλει, να μην διορθωθεί.

Διότι η συνείδησις είναι ο φυσικός νόμος που έδωσε ο Θεός στις καρδιές των ανθρώπων για να τους οδηγή πάντοτε σαν λυχνάρι σε όλα τα καλά. Όπως είπε και ο άγιος Νείλος: «Να χρησιμοποιήσης την συνείδησί σου ως λυχνάρι για τις πράξεις σου». Και ο Απόστολος είπε ότι «οι εντολές του νόμου του Θεού είναι γραμμένες μέσα στις καρδιές» (Ρωμ. 2,15).

Απέναντι τεσσάρων πραγμάτων είσαι υποχρεωμένος να διατηρής την συνείδησί σου ακατηγόρητη: απέναντι του Θεού, απέναντι του εαυτού σου, προς τον πλησίον σου και προς άλλα πράγματα.

Όσον αφορά τον Θεό πρέπει να εξετάζεις την συνείδησί σου αν φύλαξες όλα εκείνα που είσαι υποχρεωμένος να διαφυλάττης απέναντί του. Δηλαδή αν διαφυλάττης όλες του τις εντολές και τις πιο ασήμαντες “και αν τον αγάπησες και τον υπηρέτησες με όλη σου την ψυχή και είσαι έτοιμος να πεθάνης γι αυτόν, όπως είσαι υποχρεωμένος. Και αν δεν τα διαφύλαξες, φρόντισε στο εξής να τα διαφυλάξεις.

Ως προς τον εαυτό σου θα διαφυλάξεις ακατηγόρητη την συνείδησί σου, αν δεν αδιαφορής, αλλά κάνης όλο εκείνο το χρέος που πρέπει και είσαι υποχρεωμένος και είναι σύμφωνα με την δύναμί σου, τόσο προς τον Θεό, όσο και προς τον πλησίον και προς τα άλλα πράγματα. Και εκτός από αυτά, αν δεν πέφτης σε υπερβολές και ελλείψεις, καταστρέφοντας παράκαιρα την υγεία σου και την ζωή σου και τις σωματικές σου δυνάμεις με υπερβολική και ακανόνιστη άσκησι και δεν αποδίδης στο σώμα το δίκαιο μέτρο, φροντίζοντας για την σύστασι και συντήρησί του. Γιατί και αυτό είναι αντίθετο στη συνείδησι και στον ορθό λόγο.

Απέναντι του πλησίον θα φυλάξεις καθαρή την συνείδησί σου, αν δεν κάνης κάτι που είναι αντίθετο στην αγάπη που χρωστάς απέναντί του, αποδίνοντας στους μεγαλύτερους σου και ομοίους σου και κατώτερους σου εκείνο που πρέπει στον καθένα, σύμφωνα με τον βαθμό και το επάγγελμα και προσέχοντας να μη τους σκανδαλίζεις είτε με λόγο, είτε με έργο, είτε με σχήμα και με νεύμα, όπως λέγει ο Απόστολος: «Αυτό προσέξτε, να μη βάζετε πρόσκομμα ή εμπόδιο στον αδελφό» (Ρωμ. 14,13) και το του Σολομώντος: «Να σκέφτεσαι σωστά ενώπιον Κυρίου και ανθρώπων» (Παρ. 3,4).

Αλλά κι αν σου τύχουν μερικά πράγματα τα οποία δεν είναι σύμφωνα με την εντολή του Θεού, αλλά επιτρέπονται και βρίσκονται στην δική σου την κρίσι, γι

αυτά τα πράγματα λέγω, αν πληροφορηθεί η συνείδησίς σου ότι τάχα είσαι δυνατός και μπορείς να τα φυλάξεις ή όχι, σκανδαλίζεται όμως η συνείδησις του αδελφού σου που είναι αδύνατος, είσαι υποχρεωμένος και από αυτά να μη δώσεις αφορμή σκανδάλου, αλλά να αναπαύσης την συνείδησι εκείνου: «Μήν τρώτε το ειδωλόθυτο (λέγει ο Παύλος) για εκείνον που σάς ειδοποίησε και για την συνείδησι ...;;». Συνείδησι όμως λέγω όχι την δική του, αλλά την συνείδησι του άλλου: «Γιατί να ρυθμίζεται η ελευθερία μου από άλλη συνείδησι;» (Α΄ Κορ. 10,2. Σε όσα όμως πράγματα είναι εντολή του Θεού και σκανδαλίζεται η συνείδησις του άλλου, τότε πρέπει εσύ να καταφρονής την συνείδησι εκείνου και να μην παραβαίνης την εντολή του Θεού, όπως λέγει ο Μέγας Βασίλειος.

Απέναντι των άλλων πραγμάτων θα έχης την συνείδησί σου ακατηγόρητη, αν έχης δίκαιο μέτρο και δεν χρησιμοποιής υπερβολές και ελλείψεις, τόσο στα φαγητά και ποτά, όσο και στα ενδύματα και χρήματα και στην περιουσία.

Διότι πράγμα παρά συνείδησι υπολογίζεται όχι μόνον το να καταφρονή κανείς και να αφήνη να καταστρέφονται τα ευτελή φαγητά και ενδύματα ή τα χρήματα και τα περιουσιακά του στοιχεία, με τα οποία μπορεί να εξυπηρετήσει τις σωματικές του ανάγκες, αλλά και να θέλη και να ζητά τρυφηλά φαγητά, μαλακά φορέματα και χρήματα και περιουσιακά στοιχεία που δεν είναι απαραίτητα για την εξυπηρέτησί του.

Και για να μιλήσουμε γενικά, κάθε πράγμα που είναι έξω από την ορθή λογική, λέγεται παρά συνείδησι. Γι αυτό και συ αδελφέ, για κάθε τι που πρόκειται να κάνης μικρό ή μεγάλο, πρώτα να συμβουλευέσαι την συνείδησί σου και να την εξετάζης όχι όμως με αμέλεια και επιφανειακά, αλλά στο βάθος και με πολλή φροντίδα και ακρίβεια.

Διότι όπως τα πηγάδια, όσο σκάβονται και εξαντλούνται, τόσο καλύτερο και γλυκύτερο νερό βγάζουν, έτσι και η συνείδησις, όσο περισσότερο εξετάζεται και ξεσκεπάζεται από τα πάθη με τα οποία είναι σκεπασμένη, τόσο καλύτερα μας διδάσκει τι πρέπει να κάνουμε.

Επειδή όμως υπάρχουν και διάφορες συνειδήσεις, όχι δηλαδή μόνον καλές και καθαρές, αλλά και κεκαυτηριασμένες, όπως λέγει ο Παύλος, δηλαδή πονηρές και αναισθητες και μολυσμένες από τα πάθη, και στη συνέχεια, εξ αιτίας της αναισθησίας ή του μολυσμού τους, ή και διότι δεν εξετάζονται με πολλή φροντίδα, δεν διδάσκουν πάντοτε σωστά και καλά, για τον λόγο αυτό σωστό είναι να μην εμπιστεύεσαι πάντοτε μόνο στη συνείδησί σου, αλλά όσα αυτή σου συμβουλεύει να τα συγκρίνης, αν είναι σύμφωνα με εκείνα που διδάσκει η Αγία Γραφή ή και να τα φανερώνης στους Πνευματικούς, αν είναι σωστά, για να μην πλανηθής.

Πρόσθεσα το «ή διότι δεν εξετάζονται οι συνειδήσεις με τόση επιμέλεια», διότι η

συνείδησις του ανθρώπου όσο κι αν είναι εμπαθής και πονηρή και αναίσθητη, όταν όμως εξετάζεται με ακρίβεια και επιμέλεια, δε σταματάει πάντοτε να ελέγχει και να τύπτει και να κατηγορή τον άνθρωπο, ότι αμαρτάνει και ότι πρόκειται να κολασθή δια τις αμαρτίες του, αν δεν μετανοήσει. Γιατί αυτή βάλθηκε μέσα μας από τον Θεό ως αντίδικος, σύμφωνα με το ευαγγελικό που λέγει: «Να συμβιβασθής γρήγορα με τον αντίδικό σου» (Ματθ. 5,25): και αψευδέστατος μάρτυρας, σύμφωνα με το «Σε αυτό συμφωνεί και η συνείδησί τους» (Ρωμ. 2,15): και συγχρόνως είναι κριτής अपαραλόγιστος και πάρα πολύ δίκαιος και πολύ αυστηρός και λόγος ορθός: γι αυτό και δεν μπορεί να σιωπήσει.

Αλλά ο άνθρωπος όταν κυριευθή από τα πάθη και θέλη να κάμνη τις επιθυμίες του χωρίς κανένα χαλινάρι, όπως παρακούει και παραβαίνει το νόμο του Θεού, έτσι παρακούει και παραβαίνει και τους ελέγχους της αγίας συνειδήσεως. Και για να μην ελέγχεται πλέον από αυτήν σαν κάποιος άλλος Ηρώδης κόβει την κεφαλή του Ιωάννου, δηλαδή δεν υπολογίζει την συνείδησί του και παίρνει την απόφασιν να κολασθή.

Γι αυτό και ο Σολομώντας γνωρίζοντας αυτό δεν είπε ότι η συνείδησις όταν εξετάζεται καλά δεν ελέγχει τον αμαρτωλό, αλλά όταν ο αμαρτωλός φθάση στο αποκορύφωμα των κακών, καταφρονεί: «Όταν ο ασεβής φθάση στο αποκορύφωμα των κακών, τότε καταφρονεί» (Παρ. 18,3).

Ακόμη σε συμβουλεύω και ένα άλλο πράγμα που αξίζει να το πληροφορηθής: Δηλαδή ποτέ να μην εμπιστεύεσαι στη συνείδησί σου, αν αυτή καμιά φορά δεν σε κατηγορή για κάποια υπόθεσί σου, διότι λέγεται συνείδησι για εκείνα μόνο που ξέρουμε και όχι για εκείνα που δε γνωρίζουμε.

Επειδή σύμφωνα με τον Προφήτη Ιερεμία «η καρδιά είναι πιο βαθειά από όλα τα πράγματα» (17,9), και μέσα σε αυτήν βρίσκονται κρυμμένα πολλά λεπτά πάθη, τα οποία καθόλου δεν τα γνωρίζει εκείνος που τα έχει, και από τα οποία παρακαλεί ο Δαβίδ να καθαρισθή λέγοντας «καθάρίσέ με από τα κρυφά πάθη» (Ψαλμ. 18,13), γι αυτό και συ να πιστεύης ότι η καρδιά σου δεν είναι ποτέ καθαρή από τα κρυπτά και λεπτά πάθη, τα οποία είναι γνωστά μόνο στο Θεό που εξετάζει μόνος τις καρδιές, όπως λέγει ο Σολομώντας: «Εσύ εντελώς μόνος γνωρίζεις την καρδιά όλων των ανθρώπων» (Γ' Βασ. 8,39).

Και να έχης ως σίγουρο εκείνο που λέγει ο Ιωάννης ότι, δηλαδή, ο Θεός είναι μεγαλύτερος από την συνείδησι της καρδιάς μας: «Ο Θεός είναι ανώτερος από την συνείδησί μας και τα γνωρίζει όλα» (Α' Ιω. 3,20).

Γι αυτό και ο απόστολος Παύλος γνωρίζοντας αυτό έλεγε, ότι δε γνωρίζει να τον ελέγχει για κανένα πράγμα η συνείδησί του, αλλά πάλι εξ αιτίας αυτού δεν νομίζει ότι είναι δίκαιος ενώπιον του Θεού: «Δεν με κατηγορεί για τίποτε η συνείδησί μου,

αλλά αυτό δεν με αποδεικνύει ότι πραγματικά είμαι αθώος» (Α΄ Κορ. 4,4).

Και όσα καλά έργα και όσες νίκες έχεις κατορθώσει, ας τις θεωρήs ύποπτες. Αυτά σε συμβουλεύω να μη τα σκέπτεσαι πολύ με τη συνείδησί σου, διότι υπάρχει κάποιος κίνδυνος κρυφής κενοδοξίας και υπερηφανείας. Έτσι αφήνοντας πίσω όλα αυτά και ρίχνοντάς τα στην ευσπλαγχνία του Θεού, όποια και αν είναι, οδήγησε το λογισμό σου μπροστά στο δρόμο που σου απομένει για την ημέρα εκείνη.

Μετά από αυτά, όταν τελειώση η μέρα εκείνη, εξέτασε τον εαυτό σου, αν χρησιμοποίησες καλά όσα σου έτυχαν. Και για όσα έσφαλες, να μετανοήσης και να ζητήσης από τον Θεό να σε συγχωρέση και στο εξής προσπάθησε να διορθωθής.

Κατόπιν ευχαρίστησέ τον για τις χάρες και τις ευεργεσίες που σου χάρισε την ημέρα εκείνη. Αναγνώρισε τον ως Ποιητή κάθε αγαθού, και περισσότερο ευχαρίστησέ τον διότι σε γλύτωσε από τόσους εχθρούς φανερούς και μάλιστα από αυτούς που δεν φανερώνονται. Διότι σου έδωσε καλούς λογισμούς και αφορμές για την αρετή και για κάθε άλλη ευεργεσία που δε γνωρίζεις εσύ.